

Národní památník na Vítkově se stal součástí Vojenského historického ústavu

4.6.2024 - | Národní muzeum

Národní památník na Vítkově, který byl od roku 2000 součástí Národního muzea, přechází od 1. června 2024 do rukou Ministerstva obrany. Jeho převzetí a spojení s komplexem budov Vojenského historického ústavu Praha tak umožní jeho užívání jako původně zamýšleného symbolu demokratického státu a památníku těch, kteří za něj položili své životy. Až do konce srpna letošního roku zůstanou pro veřejnost v památníku otevřeny expozice a výstavy Národního muzea.

Předání Národního památníku na Vítkově prostřednictvím Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových do vlastnictví Ministerstva obrany a správy Vojenského historického ústavu Praha znamená návrat k původní myšlence funkce celého komplexu na vrchu Vítkov tak, jak si to přáli zakladatelé našeho samostatného státu.

„Pro Ministerstvo obrany znamená převzetí hrobu Neznámého vojína, který je nedílnou součástí Národního památníku na Vítkově, jeden z historických milníků, který jistě přispěje k tomu, abychom nikdy nezapomněli na demokratické principy, na nichž byla vybudována naše republika, ani na oběti tisíců mužů i žen, kteří za její vznik i obnovu položili své životy. Věřím, že začlenění památníku do úspěšných školních vzdělávacích programů Vojenského historického ústavu, se stane důležitou součástí budování vztahu mladé generace k naší vlasti,“ říká ministryně obrany Jana Černochová.

Národní památník od roku 2000 spravuje Národní muzeum, příspěvková organizace Ministerstva kultury. „Převedení Národního památníku na Vítkově znamená navázání na původní myšlenku památníku jako symbolu demokracie a legionářského odkazu. Národní muzeum se o památník pečlivě staralo 24 let, během nichž došlo k odborné rekonstrukci a zpřístupnění veřejnosti, především prostřednictvím zajímavých výstavních projektů. Věřím, že pod vedením Vojenského historického ústavu získá památníku nový rozměr, který bude zároveň jakýmsi symbolickým návratem k tak důležité tradici,“ připomíná Martin Baxa, ministr kultury.

Pod vedením Národního muzea byl památník v první dekádě milénia zrekonstruován a zpřístupněn veřejnosti. „Národní muzeum zde vytvořilo stálé expozice prezentující návštěvníkům významné události našich dějin během 20. století. Kromě expozice Křižovatky české a československé státnosti je zde do kulis Gottwaldova mauzolea včleněna expozice Laboratoř moci připomínající stinnou stránku existence památníku, který byl zneužit komunistickou propagandou. Průběžně jsme uváděli také tematické výstavy, z nichž je v současné době možné navštívit Století hrobu neznámého vojína,“ uvádí ředitel Národního muzea Michal Lukeš.

Nyní památník přechází do správy Vojenského historického ústavu Praha. „Jsem velmi rád, že se po mnoha desetiletích podaří naplnit původní záměr tvůrců komplexu budov Památníku osvobození na vrchu Vítkov, architektů Jana Zázvorky a Jana Gillara, a především prvního ředitele Památníku osvobození generála Rudolfa Medka. Na zcela nové expozice Armádního muzea Žižkov tak logicky naváže Národní památník na Vítkově s připravovanou expozicí věnovanou státním symbolům České republiky,“ dodává brigádní generál Aleš Knížek, ředitel Vojenského historického ústavu Praha.

Již dnes jsou hlavními uživateli Slavnostního dvora i dalších částí památníku nejvyšší ústavní činitelé České republiky, Ministerstvo obrany a Armáda České republiky, a to v rámci řady slavnostních ceremoniálů a dalších významných událostí.

Idea vybudování památníku se objevila současně se vznikem Československé republiky. V roce 1925 proběhla úspěšná soutěž na projekt Památníku národního osvobození, která zahrnovala jak administrativní, archivní a muzejní komplex na úpatí Vítkova (dnes sídlo Vojenského historického ústavu Praha), tak i objekt Národního památníku na Vítkově. Vítězný umělecký návrh architektů Jana Zázvorky a Jana Gillara tak vyjadřoval boj za národní a státní svébytnost a měl také trvale připomínat ideje čs. národního odboje. Impozantní stavba se slavnostní síní, kterou spojovala estetická a ideová vazba se sochou Jana Žižky z Trocnova na vrcholu Vítkova, vytvořila třetí dominantu pražské metropole.

Realizace tohoto monumentu byla slavnostně zahájena 8. listopadu 1928 za účasti prezidenta T. G. Masaryka. Zatímco administrativní, archivní a muzejní část byla dokončena již v roce 1929, památník na vrcholu Vítkova až v roce 1938 a vzhledem k mnichovským událostem již nebyl předán ke svému původnímu účelu. Za druhé světové války byl německou armádou používán jako skladiště.

Po válce spravoval památník až do roku 1951 Vojenský historický ústav. Při příležitosti 30. výročí vzniku KSČ byl památník přeměněn na „proletářský panteon“ a od roku 1951 zde byli pohřbíváni významní představitelé Komunistické strany Československa. O dva roky později zde bylo vybudováno mauzoleum prvního „dělnického“ prezidenta Klementa Gottwalda. Z legionářského památníku se tak stal památník komunistický. Ministerstvo národní obrany zastoupené Vojenským historickým ústavem bylo z politických důvodů donuceno předat památník do správy Ministerstva informací a osvěty. Odborně byl v gesci Ústavu dějin KSČ. Po úmrtí Klementa Gottwalda v roce 1953 přešla správa Národního památníku pod Ministerstvo vnitra a péče o mauzoleum byla svěřena nově vzniklému útvaru Ministerstva vnitra pro zabezpečení těla a Mauzolea Klementa Gottwalda. V roce 1962 bylo Mauzoleum Klementa Gottwalda zrušeno a správa Národního památníku převedena z Ministerstva vnitra na Ministerstvo školství a kultury. V roce 2000 převedlo Ministerstvo kultury Národní památník do majetku své příspěvkové organizace – Národního muzea.

<https://www.nm.cz/media/tiskove-zpravy/narodni-pamatnik-na-vitkove-se-stal-soucasti-vojenskeho-historickeho-ustavu>